

Principles and Indicators of Transparency in Investment in Economic Development and Cooperation Organization

Fatemeh Abdullhian ¹, Reza Tajarlou ^{*2}, Mohammad Reza Hakakzadeh ³

1. Ph.D. Student of Public Law, Qom Branch, Islamic Azad University, Qom, Iran.
2. Assistant Professor, Department of Public Law and Economics, University of Tehran, Tehran, Iran.
3. Assistant Professor, Department of Public Law, Qom Branch, Islamic Azad University, Qom, Iran.

ARTICLE INFORMATION

Article Type: Original Research

Pages:161-178

Article history:

Received: 07 Aug 2023

Edition: 16 Oct 2023

Accepted: 20 Dec 2023

Published online: 22 Jun 2024

Keywords:

Investment, Transparency, Corruption, Financial Information, Economic Development and Cooperation Organization.

Corresponding Author:

Reza Tajarlou

Address:

Iran, Tehran, University of Tehran, Department of Public Law and Economics.

Orchid Code:

0000-0009-2264-0343

Tel:

09122992813

Email:

rtajarlou@ut.ac.it.

ABSTRACT

Background and purpose: Organization for Economic Development and Cooperation operates as an international organization with the aim of promoting economic development and cooperation between countries in the global economy. The purpose of this article is to examine the principles and indicators of transparency in investment in the Economic Development and Cooperation Organization.

Materials and Methods: This article is descriptive and analytical. The materials and data are also qualitative and data collection has been used.

Ethical Considerations: In this article, the originality of the texts, honesty and trustworthiness are respected.

Findings: In the Economic Development and Cooperation Organization, transparency in investment and management of financial resources is very important. Transparency in the investment of the Development and Economic Cooperation Organization increases trust. When investors and countries have detailed information about the organization's projects and programs, the possibility of mistakes and errors in financial decisions is minimized and trust in the organization increases. In addition, transparency in the investment of the Organization for Development and Economic Cooperation attracts investment from countries and private companies. Investors prefer to invest in an environment where financial information and investments are provided transparently.

Conclusion: Transparency in investment helps to reduce corruption and misuse of financial resources. When financial information is fully disclosed, the possibility of financial violations and corruption is reduced and countries can direct financial resources to the exploitation of people and sustainable development.

Cite this article as:

Abdullhian F, Tajarlou R, Hakakzadeh MR. *Principles and Indicators of Transparency in Investment in Economic Development and Cooperation Organization*. Economic Jurisprudence Studies. 2024.

اصول و شاخص‌های شفافیت در سرمایه‌گذاری در سازمان توسعه و همکاری اقتصادی

فاطمه عبدالهیان^۱، رضا طجرلو^۲، محمدرضا حکاکزاده^۳

۱. دانشجوی دکتری حقوق عمومی، واحد قم، دانشگاه آزاداسلامی، قم، ایران.
۲. استادیار گروه حقوق عمومی و اقتصاد، دانشگاه تهران، تهران، ایران.
۳. استادیار، گروه حقوق عمومی، واحد قم، دانشگاه آزاداسلامی، قم، ایران.

چکیده

زمینه و هدف: سازمان توسعه و همکاری اقتصادی به عنوان یک سازمان بین‌المللی با هدف ترویج توسعه اقتصادی و همکاری بین کشورها در اقتصاد جهانی فعالیت می‌کند. هدف مقاله حاضر بررسی اصول و شاخص‌های شفافیت در سرمایه‌گذاری در سازمان توسعه و همکاری اقتصادی است.

مواد و روش‌ها: مقاله حاضر توصیفی تحلیلی است. مواد و داده‌ها نیز کیفی است و از فیش برداری در گردآوری مطالب و داده‌ها استفاده شده است.

ملاحظات اخلاقی: در این مقاله، اصالت متون، صداقت و امانت‌داری رعایت شده است.

یافته‌ها: در سازمان توسعه و همکاری اقتصادی، شفافیت در سرمایه‌گذاری و مدیریت منابع مالی دارای اهمیت بسیاری است. شفافیت در سرمایه‌گذاری سازمان توسعه و همکاری اقتصادی اعتماد را افزایش می‌دهد. زمانی که سرمایه‌گذاران و کشورها اطلاعات دقیق در مورد پروژه‌ها و برنامه‌های سازمان را داشته باشند، احتمال اشتباه و خطا در تصمیم‌گیری‌های مالی به حداقل می‌رسد و اعتماد به سازمان افزایش می‌یابد. علاوه بر این، شفافیت در سرمایه‌گذاری سازمان توسعه و همکاری اقتصادی باعث جلب سرمایه‌گذاری از سوی کشورها و شرکت‌های خصوصی می‌شود. سرمایه‌گذاران ترجیح می‌دهند در محیطی که اطلاعات مالی و سرمایه‌گذاری‌ها به طور شفاف ارائه می‌شود، سرمایه‌گذاری کنند.

نتیجه: شفافیت در سرمایه‌گذاری به کاهش فساد و سوءاستفاده از منابع مالی کمک می‌کند. زمانی که اطلاعات مالی به طور کامل منتشر می‌شود، احتمال تخلفات مالی و فساد کاهش می‌یابد و کشورها می‌توانند منابع مالی را به بهره‌برداری از مردم و توسعه پایدار معطوف کنند.

اطلاعات مقاله

نوع مقاله: پژوهشی

صفحات: ۱۶۱-۱۷۸

سابقه مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۵/۱۶

تاریخ اصلاح: ۱۴۰۲/۰۷/۲۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۹/۲۹

تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۰۴/۰۲

واژگان کلیدی:

سرمایه‌گذاری، شفافیت، فساد، اطلاعات مالی، سازمان توسعه و همکاری اقتصادی.

نویسنده مسئول:

رضا طجرلو

آدرس پستی:

ایران، تهران، دانشگاه تهران، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، گروه حقوق خصوصی.

تلفن:

09122992813

کد ارکید:

0000-0009-2264-0343

پست الکترونیک:

rtajarlou@ut.ac.it

۱. مقدمه

شفافیت در سرمایه‌گذاری به سازمان توسعه و همکاری اقتصادی کمک می‌کند تا اولویت‌های خود را به صورت دقیقتر تعیین کند. با داشتن داده‌های شفاف در مورد نتایج و تأثیرات سرمایه‌گذاری‌ها، سازمان می‌تواند تصمیم‌گیری‌های بهتری انجام دهد و به سوی توسعه پایدار پیش برود. در نتیجه، شفافیت در سرمایه‌گذاری سازمان توسعه و همکاری اقتصادی اساسی است و نقش مهمی در تحقق اهداف این سازمان در زمینه توسعه اقتصادی و همکاری بین کشورها ایفا می‌کند. افزایش اعتماد، جلب سرمایه‌گذاری، کاهش فساد، و تعیین اولویت‌ها تنها بخشی از مزایای شفافیت در سرمایه‌گذاری در سازمان توسعه و همکاری اقتصادی می‌باشند که به منفعت همه اعضای این سازمان و جوامع جهانی است. شفافیت در سرمایه‌گذاری به سازمان توسعه و همکاری اقتصادی امکان تأمین منابع مالی برای انجام پروژه‌ها و برنامه‌های خود را فراهم می‌کند. این اطلاعات به سازمان کمک می‌کند تا منابع مالی را بهبودیافته‌تر و با سرمایه‌گذاری‌های مؤثرتر تخصیص دهد. شفافیت در سرمایه‌گذاری به سازمان توسعه و همکاری اقتصادی کمک می‌کند تا منابع مالی لازم برای انجام پروژه‌ها و برنامه‌های خود را تأمین کند. این اطلاعات به سازمان امکان می‌دهد منابع مالی را به بهره‌برداری از مردم و توسعه پایدارتر تخصیص دهد. در کل، شفافیت در سرمایه‌گذاری یکی از اصول اساسی سازمان توسعه و همکاری اقتصادی است که نقش بسیار مهمی در تحقق اهداف این سازمان در زمینه توسعه اقتصادی و همکاری بین کشورها ایفا می‌کند. افزایش اعتماد، جلب سرمایه‌گذاری، کاهش فساد، تعیین اولویت‌ها، و تأمین منابع مالی تنها بخشی از

مزایای شفافیت در سرمایه‌گذاری در سازمان توسعه و همکاری اقتصادی می‌باشند که به نفع تمام اعضای این سازمان و توسعه اقتصادی جهانی است. در خصوص سازمان توسعه و همکاری اقتصادی، پژوهش‌های متعددی انجام شده است: حسن بشیری در مقاله‌ای به بررسی رصدخانه هوش مصنوعی سازمان همکاری و توسعه اقتصادی پرداخته است (حسن بشیری، ۱۴۰۰) محمد خسروآبادی؛ محسن زاینده رودی و علیرضا شکیبایی، در مقاله‌ای، رابطه حکمرانی خوب با نابرابری درآمدی در کشورهای منتخب جنوب غربی آسیا و کشورهای عضو سازمان همکاری اقتصادی و توسعه را مورد قرار داده‌اند (خسروآبادی؛ زاینده‌رودی و شکیبایی، ۱۳۹۵) همچنین محمد اعرابی؛ رحیم زارع و مسعود مقدس، در مقاله‌ای، جایگاه اصول حاکمیت شرکتی در قانون تجارت ایران بر اساس اصول سازمان همکاری اقتصادی و توسعه را بررسی کرده‌اند (اعرابی؛ رحیم زارع؛ مسعود مقدس، ۱۳۹۰) تمایز و نوآوری مقاله حاضر نسبت به پژوهش‌های انجام شده این است که در مقاله پیش‌رو اصول و شاخص‌های شفافیت در سرمایه‌گذاری در سازمان توسعه و همکاری اقتصادی بررسی می‌شود. سوال مقاله حاضر بدین شکل قابل طرح است که اصول و شاخص‌های شفافیت در سرمایه‌گذاری در سازمان توسعه و همکاری اقتصادی چیست؟ به منظور بررسی و پاسخ به سوال مورد اشاره، شفافیت در سیاست‌های سرمایه‌گذاری در سازمان توسعه و همکاری اقتصادی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۲. مواد و روش‌ها

مقاله حاضر توصیفی تحلیلی است. مواد و داده‌ها نیز کیفی است و از فیش برداری در گردآوری مطالب و داده‌ها استفاده شده است.

۳. ملاحظات اخلاقی

در این مقاله، اصالت متون، صداقت و امانت‌داری رعایت شده است.

۴. یافته‌ها

در سازمان توسعه و همکاری اقتصادی، شفافیت در سرمایه‌گذاری و مدیریت منابع مالی دارای اهمیت بسیاری است. شفافیت در سرمایه‌گذاری سازمان توسعه و همکاری اقتصادی اعتماد را افزایش می‌دهد. زمانی که سرمایه‌گذاران و کشورها اطلاعات دقیق در مورد پروژه‌ها و برنامه‌های سازمان را داشته باشند، احتمال اشتباه و خطا در تصمیم‌گیری‌های مالی به حداقل می‌رسد و اعتماد به سازمان افزایش می‌یابد. علاوه بر این، شفافیت در سرمایه‌گذاری سازمان توسعه و همکاری اقتصادی باعث جلب سرمایه‌گذاری از سوی کشورها و شرکت‌های خصوصی می‌شود. سرمایه‌گذاران ترجیح می‌دهند در محیطی که اطلاعات مالی و سرمایه‌گذاری‌ها به طور شفاف ارائه می‌شود، سرمایه‌گذاری کنند.

۵. بحث

در این قسمت به بررسی اصول و شاخص‌های شفافیت در سرمایه‌گذاری در سازمان توسعه و همکاری اقتصادی پرداخته می‌شود.

۵-۱. شفافیت در سیاست‌های سرمایه‌گذاری

در سازمان توسعه و همکاری اقتصادی

شفافیت در سیاست‌های سرمایه‌گذاری در سازمان توسعه و همکاری اقتصادی به طرق زیر انجام می‌شود:

۵-۱-۱. انتشار اطلاعات مربوطه

در دسترس‌بودن توضیحات واضح، دقیق، کاربرپسند و در صورت امکان بدون هزینه از تمام الزامات نظارتی و فرایند پیاده‌سازی را می‌توان یکی از اساسی‌ترین ضامن‌های یک سامانه قانون‌گذاری شفاف و باز دانست. با این حال ارائه دسترسی کامل به قوانین قابل اجرا به نهادهای تحت نظارت، کار کوچکی نیست. پیچیدگی زیاد اقتصادهای ملی و تقاضاهای اجتماعی منجر به ایجاد مجموعه‌ای پیچیده از مقررات و ساختارهای نظارتی چه در داخل و چه در خارج از کشور شده است. هر شرکتی - با منشأ خارجی یا داخلی - نه تنها باید الزامات یا محدودیت‌های مختلف ثبت یا الحاق را برآورده کند، بلکه باید با مجموعه وسیعی از مقررات محلی دیگر مانند روابط شغلی و صنعتی، محیط زیست، حفاظت از مالکیت معنوی، سیاست رقابت، حمایت از مصرف‌کننده، رشوه، پولشویی و ... نیز مطابقت داشته باشد. شرکت باید از مشوق‌ها یا مشوق‌های رسمی یا سیاست‌های تدارکاتی که ممکن است بر سودآوری آن تأثیر بگذارد آگاه شود. اگر تصمیم به تجارت یا سرمایه‌گذاری در خارج از کشور دارد، باید با قوانین تجارت و سرمایه‌گذاری حاکم بر کشورهای خارجی مربوطه نیز آشنا شود. فراتر از همه اینها، شرکت خارجی ممکن است با محدودیت‌های تبعیض‌آمیز و منحصر به فرد بر اساس ملیت خود مواجه شود. همچنین منابع و ابزارهای متعددی وجود دارد که می‌توان از طریق آنها این حجم زیاد از اطلاعات را منتشر کرد. قوانین و مقررات ممکن است در روزنامه‌های رسمی، بیانیه‌های مطبوعاتی، بیانیه‌های ادارات دولتی یا سازمان‌های نظارتی، وبسایت‌های دولتی و غیره منتشر شوند. قوانین باتوجه به رسانه مورد نظر می‌توانند تقریباً بلافاصله پس از تصویب یا با تأخیر

تجارت خدمات» سازمان تجارت جهانی یافت می‌شود که به خاطر سرمایه‌گذاری «حالت ۳ عرضه یک خدمت از طریق حضور تجاری را پوشش می‌دهد» (فونگ؛ جرمن؛ ویل، ۲۰۰۳، ۱۲۸).

موافقتنامه جنبه‌های تجاری حقوق مالکیت معنوی حاوی مقررات شفاف‌کننده برای اجرای حقوق مالکیت معنوی است که مورد علاقه سرمایه‌گذاران خارجی نیز می‌باشد. ماده ۳ «موافقتنامه عمومی تجارت در خدمات» اعضا را ملزم می‌کند که «به سرعت... همه اقدامات مربوط به کاربری عمومی مربوط به یا بر عملکرد این موافقتنامه را منتشر کنند». موافقتنامه‌های بین‌المللی مربوط به تجارت خدماتی که یکی از اعضای آن امضاکننده است نیز باید منتشر شود. این تعهد تا حدودی گسترده‌تر از سایر تعهدات «موافقتنامه عمومی تجارت در خدمات» است. این قانون در همه موارد به جز شرایط اضطراری، و صرف نظر از اینکه آیا اعضا تعهدات خاصی را تحت ماده شانزدهم (دسترسی به بازار)، ماده هفدهم (رفتار ملی) یا ماده هجدهم (تعهدات اضافی) انجام داده‌اند یا خیر، اعمال می‌شود. این قانون درباره اقدامات دولت مرکزی، منطقه‌ای یا محلی و مقامات و نهادهای نظارتی غیردولتی که بیش از یک تامین‌کننده خدمات را تحت تأثیر قرار می‌دهند، اعمال می‌شود. دو رکن دیگر شفافیت در ماده ۳ علاوه بر الزام اساسی «انتشار» ارائه شده است. اعضا باید خیلی سریع به درخواست‌های سایر اعضا برای اطلاعات خاص پاسخ دهند و یک یا چند مرکز استعلام را ایجاد کنند. آنها همچنین باید فوراً شورای تجارت خدمات را از هرگونه تغییر در قوانین، مقررات یا دستورالعمل‌های اداری موجود که تاثیر زیادی بر خدمات تحت پوشش یک تعهد خاص می‌گذارد، مطلع کنند. اصطلاح «شفافیت» در جای دیگری

منتشر شوند. حتی مراکز استعلام مرکزی برای تسهیل شفاف‌سازی قوانین و نحوه اجرای آنها ممکن است در دسترس باشد یا نباشد. خود قوانین ممکن است به راحتی برای افراد غیر متخصص در دسترس نباشد و یا اینکه به زبان ساده در دسترس باشند (اویسد، ۲۰۱۴، ۱۲۸).

کار اخیر سازمان درباره شیوه‌های شفافیت نظارتی کشورهای عضو «سازمان همکاری اقتصادی و توسعه» نشان می‌دهد که در دسترس قرار دادن اطلاعات در اینترنت به وضوح به عنوان یکی از بهترین شیوه‌های انتشار مطرح شده است. فناوری اینترنت امکان ایجاد خلاصه‌های آنلاین متمرکز از قوانین و مقررات مربوطه را فراهم کرده است (مانند کانادا، مکزیک) که اغلب مجهز به موتورهای جستجو هستند و به کاربران امکان دسترسی سریع به متون قانونی کامل مقررات مربوطه را می‌دهند. چنین پورتال‌های الکترونیکی یک مرحله‌ای، که به راحتی می‌توانند به روز شوند، در بیشتر موارد دارای پیوندهای داخلی به وبسایت‌های نزدیک مانند وزارتخانه‌های حامی هستند. برخی از کشورها در ایجاد دروازه‌های الکترونیکی جامع (مانند سایت انگلستان یا سایت کانادا) برای افزایش شفافیت و دسترسی به خدمات و اطلاعات دولتی، پا را فراتر گذاشته‌اند.

در دسترس قرار دادن سریع اطلاعات مربوط به سرمایه‌گذاران خارجی نیز موضوع تعهدات بین‌المللی شده است. در حالی که «موافقتنامه عمومی تعرفه‌ها و تجارت» و موافقتنامه‌های سازمان تجارت جهانی بر مقررات شفافیت تاکید می‌کنند، جامع‌ترین «استانداردهای شفافیت سیاست سرمایه‌گذاری چندجانبه» فعلی در موافقتنامه «اقدامات سرمایه‌گذاری در تجارت مربوط به کالاها» و مهمتر از همه در «موافقتنامه عمومی

پایین که در نفتا، توافقنامه تجارت آزاد سنگاپور- استرالیا و در بخش‌های خدماتی قرارداد آزاد تجاری آمریکا با سنگاپور و شیلی (با حذف بخش‌های غیر خدماتی، که زمان‌بندی آن‌ها بر رویکرد پایین به بالا متکی است) اعمال شده است. دانش در زمینه چارچوب‌های نظارتی طرفین نیز با مقالات همکاری در زمینه‌های خاص، که شامل تبادل اطلاعات انجام شده بین طرفین است، کاملاً افزایش می‌یابد. توافقنامه اتحادیه اروپا و شیلی طرفین را تشویق می‌کند تا «سازوکارهایی را برای ارائه اطلاعات، شناسایی و انتشار قوانین و فرصت‌های سرمایه‌گذاری ایجاد کنند». این توافقنامه شامل یک ماده نسبتاً جدید «ترویج جلسات منظم» با نمایندگان جوامع مدنی «به منظور آگاه‌نگه داشتن آنها درباره اجرای توافقنامه و جمع‌آوری پیشنهادات آنها برای بهبود آن» نیز است.

۲۷ اکتبر ۲۰۰۲ در لوس کابوس مکزیکی، رهبران «همکاری اقتصادی آسیا و اقیانوسیه» بیانیه‌ای را برای اجرای استانداردهای شفافیت «همکاری اقتصادی آسیا و اقیانوسیه» تصویب کردند که بیانگر این باور است که شفافیت عنصر مهمی در ارتقای رشد اقتصادی و ثبات مالی در سطوح داخلی و بین‌المللی است و منجر به حکمرانی عادلانه‌تر و مؤثرتر و همچنین بهبود اعتماد عمومی به دولت می‌شود. این بیانیه تأیید می‌کند که شفافیت اصلی اساسی است که زیربنای تلاش‌های آزادسازی و تسهیل تجارت و سرمایه‌گذاری «همکاری اقتصادی آسیا و اقیانوسیه» است. این بیانیه هر اقتصاد «همکاری اقتصادی آسیا و اقیانوسیه» را تشویق می‌کند تا از اینترنت استفاده بیشتری کند تا اطمینان حاصل شود که قوانین و مقررات، و به تدریج رویه‌ها و احکام اداری با کاربرد عمومی به

در «موافقتنامه عمومی تجارت در خدمات» استفاده نمی‌شود اما سایر مقررات در جهت افزایش شفافیت حرکت می‌کنند. این مساله به ویژه در ماده ۶ به چشم می‌آید که درباره مقررات داخلی است که بر اهداف ایجاد تصمیم‌گیری، اجرا و اجرای نظارتی شفاف‌تر متمرکز می‌شود. تعهدات شفافیت خاص- بخش- را میتوان در مقاله مرجع ارتباطات راه دور سازمان تجارت جهانی و بخش‌های سازمان تجارت جهانی درباره حسابداری یافت. همچنین باوجود کاستی‌های شناخته‌شده «رویکرد از پایین به بالا» میزان مشخصی از «شفافیت نظارتی آشکار» از برنامه‌های ملی تعهدات خاص- به‌ویژه تعهدات مربوط به حالت ۳- سرچشمه می‌گیرد. سازوکار بازنگری سیاست تجاری ابزاری اصلی سازمان تجارت جهانی برای تضمین شفافیت است (اویسده، ۲۰۱۴، ۴۵).

با این حال تعدادی از ناظران بر این عقیده هستند که پیروی از تعهد انتشار «موافقتنامه عمومی تجارت در خدمات» بیشتر به درک خود کشورهای عضو از الزامات متکی است و هیچ بازبینی جامعی از رویه‌های کشورهای عضو انجام نشده است. درباره سامانه استعلام فعلی نیز گویا در بیشتر موارد مشورت نشده است. گفتگوها در سازمان تجارت جهانی، به ویژه در شورای تجارت خدمات و گروه کاری و تجارت و سرمایه‌گذاری، درباره چگونگی بهبود شفافیت در مقررات داخلی در جریان است. شفافیت همچنین یکی از دغدغه‌های اصلی کار جاری سازمان تجارت جهانی در زمینه تدارکات دولتی است.

در نهایت رویکرد بالا به پایین، شفافیت زیادی برای زمان‌بندی تعهدات آزادسازی فردی ایجاد می‌کند. شفافیت اضافی با زمان‌بندی تعهدات تک‌تک کشورها ایجاد می‌شود، به‌ویژه در رویکرد از بالا به

سرعت منتشر شده یا به نحو دیگری در دسترس قرار گیرند و افراد علاقه‌مند و سایر اقتصادها با آنها آشنا شوند و از هر اقتصاد دعوت می‌کند که یک مجله یا مجلات رسمی برای این منظور داشته باشد یا تعیین کند.

این فعالیت‌ها باید بر اساس دستورالعمل‌های کلی اجرای «برنامه اقدام فردی» انجام شود که در حوزه آزادسازی سرمایه‌گذاری و تسهیل کسب‌وکار فهرستی به‌عنوان فهرست گزینه‌های ممکن در حوزه شفافیت، امکان در دسترس قرار دادن به‌روزرسانی‌های به‌موقع تغییرات در رژیم‌های سرمایه‌گذاری توسط سرمایه‌گذاران، انتشار یا در دسترس قرار دادن اطلاعات عمومی درباره قوانین و مقررات سرمایه‌گذاری اقتصاد، و رویه‌های تدارکات، برگزاری جلسات توجیهی باموضوع سیاست‌های سرمایه‌گذاری جاری و در دسترس قرار دادن تمام قوانین و اطلاعات مربوط به طرح‌های تشویق سرمایه‌گذاری در اختیار سرمایه‌گذاران را فراهم کند (اواپس، ۲۰۰۳، ۳۸). توافق‌های بین‌المللی با روش‌های مختلفی می‌توانند شفافیت را افزایش دهند. چارچوب‌های اطلاع‌رسانی و مشاوره آن‌ها خود موجب شفافیت مقررات در بین کشورهای پایبند و فراتر از آن می‌شود. علاوه بر این، بسیاری از توافق‌نامه‌ها اقدامات مشخصی را می‌طلبند که کشورهای عضو باید انجام دهند یا آمادگی انجام آن را داشته باشند تا سرمایه‌گذاران را از محیط نظارتی که در آن فعالیت خواهند کرد مطلع کنند.

۵-۱-۲. اطلاع رسانی و مشاوره قبلی

اقدامات ذیل برنامه «سازمان همکاری اقتصادی و توسعه» درباره اصلاحات نظارتی نشان می‌دهد که اطلاع‌رسانی قبلی و مشاوره پیشنهادات نظارتی به عموم مردم می‌تواند مشروعیت و اثربخشی اقدامات

نظارتی را افزایش دهد. اقدامات توصیه شده شامل موارد زیر است: هدف سیاست تغییرات پیشنهادی باید به صورت واضح بیان شود. مراحل مشاوره باید به موقع، شفاف، باز و در دسترس باشد. با احزاب داخلی و خارجی باید به شیوه‌ای بدون تبعیض و بی‌طرفانه رفتار شود. طرف‌های ذیربط باید در تهیه «تحلیل‌های تأثیر نظارتی» بهره ببرند یا در صورت امکان مشارکت کنند. مقامات نظارتی باید نسبت به تصمیمات خود پاسخگو باشند، به ویژه درباره اینکه آیا و چه زمانی باید در مشاوره‌های قبلی شرکت کنند، نظرات دریافت شده را افشا کنند و به آنها واکنش نشان دهند و یا دلایل در نظر گرفتن آنها را منتشر کنند یا خیر. می‌توان از مشاوره تخصصی مستقل استفاده بیشتری کرد. مقامات نظارتی همچنین باید از خطر اسیر منافع خاص شدن آگاه باشند یا از خستگی مشاوره اجتناب کنند.

در حالی که این توصیه‌ها در چارچوب دستور کار حاکمیت عمومی ارائه شده‌اند، گروه کاری کمیته تجارت «سازمان همکاری اقتصادی و توسعه» به بحث درباره مزایای بالقوه مشاوره قبلی در زمینه خدمات پرداخته است. این احساس وجود داشت که مشاوره قبلی در فرآیندهای نظارتی داخلی «مرتبط با تجارت» و «مرتبط با سرمایه‌گذاری» می‌تواند شرایط قابل پیش‌بینی بیشتری را برای شرکت‌ها در بازارهای خارجی فراهم کند. این می‌تواند به آشکارکردن تبعیض پنهان کمک کند که به طور بالقوه می‌تواند ناشی از اقدامات فرعی باشد که از قانون اساسی یا توانمندساز منحرف می‌شود. مشاوره قبلی با اجازه دادن به بازخورد از طرف‌های ذینفع پیش از اجرا، می‌تواند مقامات نظارتی را وادار کند تا قبل از اصلاح قوانین موجود، به دقت فکر کنند، آنها را تشویق کند تا

نظر در مورد این اقدامات پیشنهادی فراهم کنند. توافقنامه اتحادیه اروپا و شیلی نیاز به «مشاوره به موقع» با فعالان اقتصادی درباره موضوعات اساسی مانند پیشنهادات قانونی و رویه‌های عمومی مربوط به گمرک و نیاز به ایجاد «سازوکارهای مشاوره مناسب» را به رسمیت می‌شناسد. قراردادهای آزاد تجاری که به تازگی بین ایالات متحده و سنگاپور و ایالات متحده و شیلی منعقد شده است شامل روش‌های مشاوره پیشرفته پیش از صدور مقررات و دوره‌های اطلاع رسانی و اظهار نظر قبلی برای قوانین پیشنهادی است. مواد مربوط به شفافیت در توسعه و بکارگیری مقررات در توافقنامه ایالات متحده و شیلی، به طور خاص شامل مقرراتی است که در نفتا وجود ندارد (بث، ۲۰۰۵، ۷۵).

۵-۱-۳. شفافیت در شاخص‌های سرمایه‌گذاری

اگرچه کنترل‌های مستقیم بر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به طور تقریبی در همه کشورها از اواسط دهه ۸۰ کاملاً کاهش یافته است، اما الزامات نظارتی یا اداری کمتر قابل مشاهده و در عین حال غیرضروری دست و پا گیر، به ویژه در قالب ثبت، گواهی و مجوزها، می‌تواند سرمایه‌گذاری را به طور کامل با شکست مواجه کند. این تشریفات در سال‌های اخیر افزایش چشمگیری یافته است و هزینه‌های زیادی را هم از نظر زمانی و هم از نظر مالی به تجارت تحمیل می‌کند. شفافیت رویه‌ای می‌تواند به کاهش اختیارات اداری، تشریفات اداری و فساد کمک کند. شفافیت در هر صورت برای انجام مراحل قانونی در اعمال غربالگری تبعیض‌آمیز یا رویه‌های اعطای مجوز خاص ضروری است. این همچنین یکی از حوزه‌هایی است که کشورهای «سازمان همکاری اقتصادی و توسعه» در آن اقدامات قاطعی برای کاهش دامنه

جایگزین‌هایی را مطابق با بهترین شیوه‌های بین‌المللی در نظر بگیرند و در ارزیابی تأثیر نظارتی کمک کنند. در نهایت، درک بیشتر از تغییر پیشنهادی می‌تواند پشتیبانی از انطباق و اجرای مؤثرتر را پس از اجرایی شدن اقدامات جدید ایجاد کند (اواپسد، ۲۰۰۵، ۹۵-۴۸).

بیشتر «کشورهای سازمان همکاری اقتصادی و توسعه»، رویه‌های مشاوره عمومی سیستماتیک را برای تدوین قوانین اولیه اعمال می‌کنند، رویه‌ای که به مقررات فرعی نیز گسترش می‌یابد. مشاوره به طور معمول برای سه مرحله اصلی توسعه نظارتی، یعنی قبل از تدوین پیشنهادهای تفصیلی و نیز قبل و بعد از تدوین پیشنهادهای تفصیلی اعمال می‌شود. استفاده از اینترنت برای درخواست و جمع‌آوری حمایت عمومی، دامنه بالقوه مشاوره‌های عمومی را در زمان واقعی افزایش داده است و مزیت دسترسی جهانی به همه ذینفعان (آنلاین)، چه ملی و چه غیر ملی، بدون توجه به موقعیت جغرافیایی را دارد. این فرآیندی است که پیوسته در حال تکامل است و به مفاهیم و ابزارهای جدیدی مانند «مذاکره نظارتی»، «دولت مقررات» و «بررسی همتایان» باز می‌شود (اواپسد، ۲۰۰۴: ۲۴-۳۰).

در زمینه خدمات مالی (ماده ۱۴۱۱)، این موافقتنامه فراتر از این پیش می‌رود و مقرر می‌دارد که «تا حد امکان» به همه طرف‌های ذی‌نفع هر اقدام عمومی پیشنهادی «از قبل ارائه شود» تا «فرصتی» برای "نظر دادن" راجع به آن اقدام پیشنهادی فراهم شود. اعلامیه لوس کابوس، اقتصادهای همکاری اقتصادی آسیا - اقیانوسیه را تشویق می‌کند تا «در صورت امکان» اقدامات جدید پیشنهادی را از پیش منتشر کنند یا از قبل درباره آن‌ها اطلاع‌رسانی کنند و فرصتی برای اظهار

است. این موضوع نگرانی زیادی برای سرمایه گذاران خارجی بوجود می‌آورد که برای انجام عملیات خود در خارج از کشور به نهاده‌های وارداتی متکی هستند. برخی از کشورهای «سازمان همکاری اقتصادی و توسعه» به رهبران انطباق سامانه‌های تسویه حساب کاملاً خودکار تبدیل شده‌اند.

مفاهیمی مانند خود ارزیابی، اطلاعات اولیه و مستندات قبل از ورود، و ارزیابی ریسک برای حمایت از جابجایی سریعتر کالاهای کم خطر بسیار به کار گرفته می‌شوند و امکان تمرکز بیشتر منابع بر روی کالاهای با ریسک بالاتر یا ناشناخته را فراهم می‌کنند. کار «سازمان همکاری اقتصادی و توسعه» به موفقیت‌های بزرگ به دست آمده (مانند مکزیک) اشاره می‌کند. کشورهای موجود و مشتاق عضو اتحادیه اروپا نیز از هماهنگ‌سازی و ساده‌سازی ذیل قوانین گمرکی اتحادیه اروپا سود زیادی کرده‌اند. با این وجود نبود قابلیت همکاری یا انحصار جغرافیایی برخی از سامانه‌های رایانه‌ای، فقدان رویکردهای یکپارچه «پنجره واحد» برای ترخیص کالا از گمرک، فقدان رابط با شبکه‌های تحویل مجوز یا سایر مجوزها و نبود شفافیت همچنان چالش‌های مهمی در مسیر تسهیل تجارت در چند کشور هستند. نبود قوانین جامع برای هدایت توسعه قوانین سفارشی شفاف و قابل پیش بینی نیز به عنوان نقص بزرگی برای تجارت و سرمایه‌گذاری تلقی می‌شود.

شفافیت رویه‌ای یک مفهوم بین‌المللی دیرینه است. مادهٔ ایکس «موافقتنامه عمومی تعرفه‌ها و تجارت» دربارهٔ (انتشار و اداره) اقدامات بازدارنده تجاری، اعضا را موظف می‌کند تا قوانین و مقررات برنامه‌های عمومی را به صورت «یکنواخت، بی‌طرفانه و معقول» اجرا کنند. ماده ششم

محدودیت‌های غیرضروری انجام داده‌اند و در عین حال کارایی بیشتر در دولت را تشویق می‌کنند. همانطور که پیشتر بیان شد، تلاش‌های آنها منجر به ادغام یا ثبت ویژه مجوزهای مرتبط و ایجاد فروشگاه‌های خدمات «یک مرحله‌ای» شده است. فناوری اینترنت همچنین به بهبود عملکردهای جستجوی الزامات نظارتی کمک کرده است و انطباق را تسهیل می‌کند. سازمان‌های ملی مشوق سرمایه‌گذاری نیز به عنوان اولین نقطه ورود یا در مقام مشاوره به کار گرفته شده‌اند و تاکید بیشتری بر بهبود گفتگو میان دولت و جوامع تجاری شده است. کانادا در میان چندین نمونه دیگر مثال ممتازی است. این کشور رویه‌های تجاری سریع‌تر، به‌ویژه از طریق استفاده از تسهیلات آنلاین «پنجره واحد» را معرفی کرد که به کسب‌وکارها اجازه می‌دهد به جای تضمین مجوزهای لازم از مقامات نظارتی مختلف، مجموعه‌ای از الزامات نظارتی را در یک فرآیند یکپارچه برآورده کنند و دسترسی به اطلاعات مربوط به کسب‌وکار را بهبود بخشند (از جمله بوسیله شبکه بین‌کشوری مراکز خدمات تجاری کانادا) (اوايسد، ۲۰۰۵، ۶۹).

فرآیند بازمهندسی ابزار دیگری برای دستیابی به شفافیت رویه‌ای بیشتر بوده است. این روش مبتنی بر بررسی تراکنش‌های اطلاعاتی مورد نیاز تشریفات دولتی با هدف بهینه‌سازی آنها از جمله کاهش تعداد آنها و کاهش بار هر یک از طریق بازطراحی، حذف مراحل و به‌کارگیری فناوری جدید طبق مورد است. رایج‌ترین ابزار در این زمینه برنامه‌های ساده‌سازی و کاهش گواهی و مجوز است. همچنین روند مشخصی وجود دارد که از کنترل‌های مبتنی بر آینده به سمت بررسی‌های گذشته‌نگر یا بندهای رضایت می‌رود. ساده‌سازی رویه‌های مرزی سومین حوزه مهم مورد توجه

تصمیمی که بر اساس شواهد و مدارک ارائه شده، یا در مواردی که قانون داخلی الزام می‌کند و سوابق جمع‌آوری شده توسط مقامات اداری را داشته باشند^{۱۱}. البته تصمیمات مربوطه نیز باید اجرا شود (ماده ۱۸۰۳ و ۱۸۰۴).

مقامات نظارتی مالی براساس ماده ۱۴۱۱ فصل خدمات مالی، موظفند الزامات خود را برای تکمیل درخواست مربوط به ارائه خدمات مالی در اختیار افراد ذینفع قرار دهند (این ماده در مورد عملیات فرامرزی اعمال می‌شود). در صورت درخواست متقاضی، مقام نظارتی باید متقاضی را از وضعیت درخواست خود مطلع کند. تصمیم اداری باید ظرف ۱۲۰ روز گرفته شود و به سرعت به متقاضی اطلاع داده شود. طبق فصل ارتباطات راه دور نفتا (فصل ۱۳)، هرگونه مجوز، گواهی و ثبت مجوز اطلاع‌رسانی باید «به سرعت پردازش شود».

شفافیت رویه‌ای و روند قانونی نیز به یکی از ویژگی‌های مهم نسل جدید موافقت‌نامه‌های تجاری دوجانبه تبدیل شده است، مانند موافقت‌نامه‌های اخیر تجارت آزاد سنگاپور با انجمن تجارت آزاد اروپا، ژاپن، استرالیا، ایالات متحده، و قراردادهای آزاد تجاری شیلی با جامعه اروپا و کشورهای عضو و ایالات متحده. این مقررات در بیشتر موارد بر اساس مقررات سازمان تجارت جهانی است اما آنها تعهدات مفصل‌تری را نیز برای گمرکات و امور مرتبط، و خدمات مالی و مخابراتی به همراه دارند.

۵-۲. چارچوبی برای شفافیت در سرمایه‌گذاری در سازمان توسعه و همکاری اقتصادی

چارچوب زیر برای شفافیت سیاست سرمایه‌گذاری توسط کمیته توسعه و همکاری اقتصادی «سازمان سرمایه‌گذاری بین‌المللی» و شرکت‌های چند ملیتی برای کمک به تلاش‌های دولت‌های «سازمان

«موافقت‌نامه عمومی تعرفه‌ها و تجارت» (تنظیمات داخلی) از این فراتر می‌رود و مقرر می‌دارد که در صورت نیاز به مجوز، مقامات ذی‌صلاح باید «... در یک دوره زمانی معقول، تصمیم مربوط به درخواست خود را به متقاضی اطلاع دهند». شفافیت رویه‌ای به مجموعه‌ای از «حقوق تجدیدنظر» رویه‌ای مانند «حق طرح شکایت»، «حق تجدیدنظر» و «وجود دادگاه‌های داوری قضایی یا اداری یا رویه‌هایی برای بررسی سریع و بی‌طرفانه و اصلاح تصمیمات اداری نیز نیاز دارد. شورای تجارت در خدمات نیز در حال کار بر روی راه‌هایی است تا اطمینان حاصل شود که تشریفات موانعی غیرضروری برای تجارت ایجاد نمی‌کند (فونگ؛ جرمن؛ ویل، ۲۰۰۳، ۱۲۹).

حقوق اساسی یکسان در دو ماده نفتا در فصل هجدهم که به «انتشار، ابلاغ و اجرای قوانین» اختصاص دارد، بیان شده است. در ماده ۱۸۰۴، «افرادی که به طور مستقیم تحت تأثیر دادرسی اداری ناشی از انجام اقداماتی با کاربری عمومی تأثیرگذار بر موضوعات مشمول توافقنامه قرار می‌گیرند، باید هنگام شروع رسیدگی در صورت امکان به آنها «اطلاعات معقول...» از جمله شرح ماهیت دادرسی، بیانیه مرجع قانونی که تحت آن رسیدگی آغاز شده است و شرح کلی هر موضوعی که مورد اختلاف است، داده شود. همچنین باید «فرصت معقولی برای ارائه حقایق و استدلال» در حمایت از موضع خود «قبل از هرگونه اقدام اداری نهایی که زمان، ماهیت رسیدگی و منافع عمومی اجازه دهد» به آنها داده شود. طبق ماده ۱۸۰۵، طرفین موظفند تشریفات رسیدگی و تجدیدنظر بی‌طرفانه و مستقل را ایجاد کنند. طرف‌های دعوی همچنین حق دارند «فرصتی معقول برای حمایت یا دفاع از مواضع مربوطه خود»، حق دسترسی به

مانند نحوه برخورد دیگران با ظهور فناوری های ارتباطی جدید) بیاموزند. «کمیتة سرمایه‌گذاری بین‌المللی و شرکتهای چند ملیتی» با نگاهی به آینده توصیه می‌کند که دولت‌ها به نیازهای در حال تحول سرمایه‌گذاران توجه داشته باشند در صورت مواجهه با مشکلات جدید، به جستجوی راه‌حل‌های جدید و عمل‌گرایانه ادامه دهند. شفافیت یک هدف متحرک باقی می‌ماند می‌توان آن را به تدریج بهبود و در طول زمان با تکامل محیط‌های نظارتی ارتقا داد.

۵-۲-۱. شفافیت و افشا توسط شرکتهای

دولتی مرتبط با بی‌طرفی رقابتی

دستورالعمل‌های شرکتهای دولتی «سازمان همکاری اقتصادی و توسعه» افشای کمک‌های غیرتجاری دولت و نیز گنجاندن چنین اطلاعاتی در گزارش‌های مالی منظم به شرکتهای دولتی را توصیه می‌کند. افشای اطلاعات باید شامل جزئیات هر کمک مالی یا یارانه دولتی دریافتی توسط یک شرکت دولتی، هر تضمینی که دولت به شرکت دولتی برای عملیات خود می‌دهد و نیز هر تعهدی که دولت از طرف یک شرکت دولتی متعهد می‌شود، باشد.

از میان ۲۷ حوزه قضایی، ۱۰ حوزه گزارش می‌دهند که هیچ الزامی برای افشای عمومی در این زمینه ندارند. افشا در همه موارد به عنوان بخشی از الزامات گزارش دهی به مالکان دولتی آنها انجام می‌شود، اما در دسترس عموم قرار نمی‌گیرد. در سایر بخش‌های قضایی گزارش‌دهی، شرکتهای دولتی ملزم به افشای کمک‌های مالی یا کمک‌های دولتی در گزارش یا صورت‌های مالی سالانه خود هستند (کاستاریکا، بلژیک، استونی، فنلاند، آلمان، اسرائیل، ایتالیا، کره، لتونی، لیتوانی، نروژ، جمهوری اسلواکی، سوئد، سوئیس، بریتانیا)، اما ممکن است

توسعه و همکاری اقتصادی» و غیر«سازمان‌های همکاری اقتصادی و توسعه» ایجاد شده است تا شفافیت چارچوب‌های سیاست‌های سرمایه‌گذاری خود را افزایش دهند و به عنوان مبنایی برای به اشتراک گذاری تجربه بین مقامات دولتی عمل کنند. این چارچوب کار تحلیلی انجام شده در سال ۲۰۰۳ توسط کمیته شفافیت بخش عمومی با تایید کشورهای عضو از اعلامیه «سازمان همکاری اقتصادی و توسعه» درباره سرمایه‌گذاری بین‌المللی و شرکتهای چند ملیتی را تکمیل می‌کند. پانزده سوال به مقامات دولتی پیشنهاد شده است. هدف از این سوالات تسهیل ارزیابی خود و گزارش تحولات سیاست است. آنها همچنین می‌توانند از بررسی همتایان و گفتگوی چندجانبه درباره شفافیت سیاست سرمایه‌گذاری حمایت کنند. تمرکز این پرسش‌ها بر شکاف‌های اطلاعاتی و نیازهای خاص سرمایه‌گذاران خارجی است اما در بیشتر موارد برای سرمایه‌گذاران داخلی نیز کاربرد دارند. پرسش‌ها از شرایط بازی برابر برای همه سرمایه‌گذاران حمایت می‌کند. این چارچوب بر اهمیت ارتباط مؤثر اطلاعات معنادار، اطلاع‌رسانی قبلی و مشورت درباره تغییرات نظارتی و مدیریت و اجرای یکسان قوانین و مقررات تأکید می‌کند. همچنین توجه خاصی به مسائل ظرفیت‌سازی و تحول تعهدات شفافیت بین‌المللی دارد. با این حال هیچ یک از پرسش‌های این چارچوب، تجویزی نیستند. «کمیته سرمایه‌گذاری بین‌المللی و شرکتهای چند ملیتی» تشخیص می‌دهد که ترتیبات شفافیت لزوماً فرهنگ، تاریخ و ارزش‌های ملی و البته در دسترس بودن منابع و مهارت‌ها را منعکس می‌کند. این عوامل باید با شرایط محلی تطبیق داده شوند تا مؤثر واقع شوند. مقامات دولتی در عین حال می‌توانند از تجربیات نظارتی یکدیگر

این افشا فقط تا حدی پوشش داده شود و محدود به الزامات معین استانداردهای حسابداری باشد. (به عنوان مثال در انگلستان گزارش شده است که خدمات اعتباربخشی بین‌المللی ۳۲/ استانداردهای گزارشگری مالی بین‌المللی ۹ مرجع است). در یک زیر مجموعه کوچک در بخش‌های قضایی، اطلاعات کیفی درباره ماهیت کمک مالی می‌تواند بیشتر افشا شود و شامل جزئیات مربوط به شکل کمک مالی/یارانه/کمک دولتی دریافتی، تاریخ و مدت زمان، و کل مبلغ دریافتی/ بودجه شده باشد. در برخی موارد، نهاد دولتی که صلاحیت اعطای یارانه یا کمک مالی را دارد، طبق فرآیندهای بودجه‌بندی دولت برای اهداف مدیریت بدهی عمومی یا پیگیری یارانه‌ها / کمک‌های دولتی (ایسلند، مجارستان، یونان)، مشمول الزامات گزارش‌دهی است. به عنوان مثال، در ایسلند، وزارت دارایی و اقتصاد یادداشت‌های توضیحی را به مجلس ارائه می‌کند تا از جمله موارد دیگر، ضمانت‌های دولتی و ترتیبات مالی با شرکت‌های دولتی را تأیید کند. جمهوری چک و سوئیس یک ثبت قانونی برای کمک‌های دولتی و یارانه‌ها دارند. در برخی موارد در سوئد خود شرکت‌های دولتی باید در صورت درخواست، اطلاعات مربوط به کمک‌های مالی و/یا ضمانت‌های دولتی را به سازمان رقابت ارائه کنند (گزارش واقعی توسط دولت از طریق فرآیند بودجه‌اش و در گزارش کل سالانه به اطلاع عموم می‌رسد).

در مواردی که شرکت‌های دولتی برای تعهدات خدمات عمومی خود غرامت دریافت می‌کنند، شرکت‌ها باید طبق دستورالعمل شفافیت به طور جداگانه برای فعالیت‌های اقتصادی و غیراقتصادی حساب کنند (همه اقتصادهای اتحادیه اروپا و منطقه اقتصادی اروپا ملزم به تهیه حساب‌های

جداگانه در این زمینه هستند). وجود حساب‌های جداگانه امکان نظارت بر وجوه عمومی را که دولت برای تعهدات خدمات عمومی تعیین کرده است را فراهم می‌کند. این نوع شفافیت و افشا درباره شرکت دولتی فعال در سطح بین‌المللی نیز مهم است زیرا تنظیم‌کننده‌ها و سایر بازیگران بازار به دنبال این هستند که خود را تضمین کنند که شرکت‌های دولتی از هنجارهای عمومی پذیرفته شده شرکتی خارج نمی‌شوند یا در صورت انجام، ماهیت عملیات آنها پیش از ورود به بازار به طور کامل افشا می‌شود. شیوه‌های ملی در جدول ۵ خلاصه شده است (اوپس، ۲۰۲۰، ۱۵).

حوزه‌های اضافی شفافیت و افشای مرتبط با بی‌طرفی رقابتی (به خلاصه رویه‌های ملی در شکل ۶ مراجعه کنید) می‌تواند شامل موارد زیر باشد:

- اطلاعات درباره معافیت‌های نظارتی برای شرکت‌های دولتی (مانند مقررات، قوانین، حقوق، شیوه‌های تدارکات، حقوق انحصار، و ...).
- اطلاعات مربوط به تامین مالی و تامین مالی (به عنوان مثال نرخ بازده، سیاست تقسیم سود، تضمین‌های دولتی، حمایت مالی، شرایط دسترسی به منابع مالی، منابع تامین مالی، و ...).
- اطلاعات مربوط به تدارکات عمده یا قراردادهای تامین (به ویژه با دولت).
- اطلاعات مربوط به شکل حقوقی شرکت (به ویژه اگر تحت قوانین قانونی گنجانده شده باشد) که ممکن است با هنجارهای قابل اجرا شرکت (مانند قوانین ورشکستگی، شفافیت و عملکرد افشا، و ...) ارتباط داشته باشد.

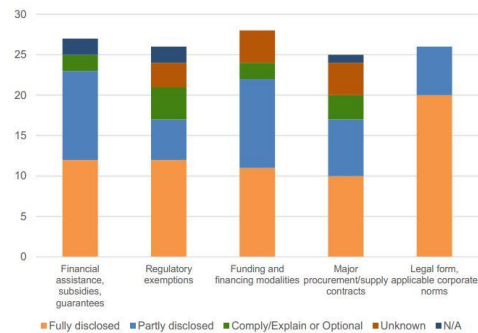
همانطور که در «سازمان همکاری اقتصادی و توسعه» ۲۰۱۶ نیز اشاره شد، بسیاری از کشورهای دارای مالکیت دولتی متمرکز (یا هماهنگ) تمایل به تولید گزارش‌های کلی سیستماتیک و/یا کامل‌تر دارند. در میان نمونه، تنها کشورهای محدودی وجود دارند که از گزارش انبوه برای گزارش عملکرد خود نهاد مالکیت در مدیریت پرتفوی دارایی‌های دولت استفاده می‌کنند.

علاوه بر این، در تعدادی از کشورها گزارش انبوه در بیشتر موارد به جای ارائه ارزیابی از دستیابی به اهداف مالکیت دولتی و بر تکامل کلی سبد در نتیجه این اهداف، بر شاخص‌های مالی، با مروری بر موجودی شرکت‌ها متمرکز است. توجه داشته باشید که در بیشتر موارد این نوع گزارش‌دهی انبوه، پرتفویی را که در سطح مرکزی دولت نگهداری می‌شود، پوشش می‌دهد. از آنجایی که اطلاعات مربوط به شرکت‌های دولتی به راحتی در جاهای دیگر در دسترس است، چنین اطلاعاتی در گزارش انبوه، یک عمل ضروری در نظر گرفته نمی‌شود. با این حال به طور خاص برای شرکت‌های دولتی که از نظر اقتصادی مهم هستند و نیز از نظر اطمینان از مقایسه بین شرکتی اطلاعات افشا شده می‌تواند مورد توجه عموم مردم باشد. علاوه بر این، در یک ساختار مالکیت غیرمتمرکز یا دوگانه - که اطلاعات مالکیت در غیر این صورت به اشکال متفاوت در دسترس خواهد بود - داشتن یک فروشگاه متمرکز برای اطلاعات درباره پرتفوی کامل یک گام جلوتر به گزارش‌دهی انبوه است (اوایسد، ۲۰۲۰، ۱۷).

بیشتر کشورهایی که گزارش انبوه را انجام می‌دهند، درجاتی از اطلاعات خاص شرکت را شامل می‌شوند، از گزارش رویدادهای مهم شرکتی اخیر، تا درج صفحات شرکت با جزئیات - در برخی

شکل ۱. شفافیت و شیوه‌های افشای شرکت‌های

Figure 2.4. Transparency and disclosure practices of SOE relevant to competitive neutrality

۲-۲-۵. شفافیت و افشای توسط مالک دولتی

شفافیت و افشای توسط مالک دولتی به روش‌های زیر امکان پذیر است:

۲-۲-۵-۱. شیوع، پوشش و فراوانی گزارش‌دهی انبوه در کل بخش شرکت‌های دولتی

گزارش‌های انبوه باید شامل اطلاعاتی درباره اجرای سیاست مالکیت دولتی، ترکیب و صلاحیت‌های هیئت‌مدیره شرکت‌های دولتی و گزارش‌های دقیق درباره تک‌تک شرکت‌های دولتی باشد. هنگامی که درباره سیاست مالکیت دولتی گزارش می‌شود، برخی از حوزه‌های قضایی نیز اطلاعاتی راجع به دلایل مالکیت دولتی و اهداف شرکت‌های منفرد، مطابق با استانداردهای دستورالعمل‌های شرکت‌های دولتی دارند. فراوانی گزارش انبوه و همچنین در دسترس بودن آن برای عموم ممکن است در بخش‌های قضایی متفاوت باشد. با این حال گزارش کل با توجه به دستورالعمل‌های شرکت‌های دولتی «سازمان همکاری اقتصادی و توسعه» باید در دسترس عموم قرار گیرد و به صورت سالانه منتشر شود.

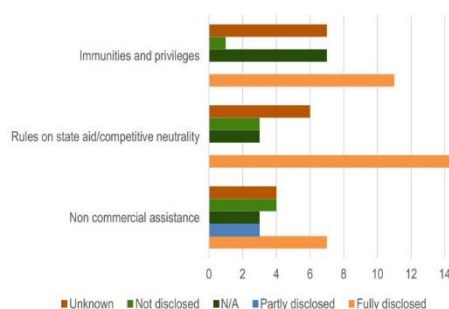
همانطور که در شکل ۲ نشان داده شده است، رویه‌های ملی تمایل دارند متفاوت باشند، و

- اندازه پورتفولیوی شرکت‌های دولتی و توزیع بخشی.
- عملکرد پورتفولیو و عملکرد شرکت‌های مستقل (در صورت مربوطه).
- عملکرد مالی کل بخش شرکت‌های دولتی (یا مهم‌ترین شرکت‌های دولتی از نظر اقتصادی)
- عملکرد (غیر مالی)
- شاخص‌های مالی مهم از نظر عملکرد پرتفوی از دیدگاه مالک دولتی که می‌تواند شامل: گردش مالی، سود، جریان نقدی حاصل از فعالیت‌های عملیاتی، سرمایه‌گذاری ناخالص و مهمتر از آن بازده حقوق صاحبان سهام، نسبت حقوق صاحبان سهام/دارایی و سود سهام به دست آمده باشد.

۵-۲-۳. شاخص‌های اصلی مالی

در میان بخش‌های قضایی گزارش‌دهنده، کمی بیش از یک سوم کشورها (اطلاعات کاملی را درباره شاخص‌های مالی اصلی عملکرد کل بخش دولتی و با تاکید بر شرکت‌های مستقل ارائه می‌کنند. این اطلاعات شامل گردش مالی، سود، جریان نقدی (با برخی معافیت‌ها) از فعالیت‌های عملیاتی؛ سرمایه‌گذاری ناخالص، بازده حقوق صاحبان سهام، نسبت حقوق صاحبان سهام/دارایی و سود سهام می‌باشد. ۱۸ درصد دیگر از پاسخ‌دهندگان تنها بخشی از این حوزه را در گزارش‌های کل سالانه خود پوشش می‌دهند. (جدول ۳)

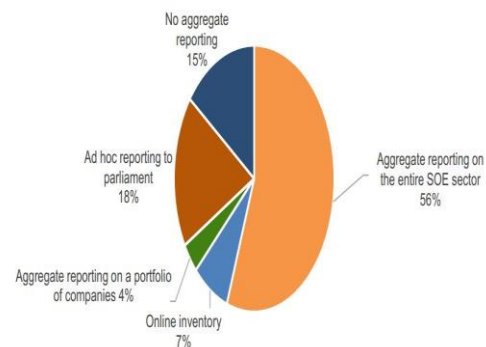
شکل ۳. افشای رویه‌های ملی در بی‌طرفی رقابتی

موارد فقط برای بزرگترین شرکت‌های دولتی - حساب‌های مالی، تعداد کارکنان و اطلاعات مربوط به ترکیب هیئت مدیره و پاداش نیز درج می‌شود. برخی از کشورها جزئیات بسیار گسترده‌تری از شرکت‌های دولتی ارائه می‌دهند. به عنوان مثال در نروژ، صفحات شرکت شامل گزارشی از تلاش‌های مسئولیت اجتماعی شرکت، و همچنین درصد زنان در بین اعضای هیئت مدیره و در میان اعضای هیئت مدیره منصوب شده توسط سهامداران (اعضای هیئت مدیره منتخب سهامداران) است. لیتوانی در صفحات خاص شرکت خود فهرستی از تمام اعضای هیئت مدیره و شناسایی افرادی که مستقل در نظر گرفته می‌شوند را درج می‌کند. گزارش سوئد شامل اهداف مالی و غیر مالی به صورت فردی است و اطلاعاتی درباره اینکه آیا شرکت‌های دولتی به اهداف خود می‌رسند یا خیر نیز در گزارش وجود دارد. (شکل ۲ را نیز ببینید)

شکل ۲. گزارش انبوه - روندها

Figure 3.1. Aggregate reporting - Trends

۵-۲-۲-۲. پوشش گزارش انبوه

همانطور که در شکل ۱ خلاصه شده است، پوشش گزارش انبوه در بخش‌های قضایی متفاوت است اما در بیشتر موارد یک گزارش انبوه معمولی می‌تواند افشای کامل یا جزئی زمینه‌های مربوط به اندازه و عملکرد بخش تحت پوشش را دربر بگیرد:

برخی از کشورها نیز هیئت مدیره شرکت‌های دولتی و سهامداران درباره سطوح سود سالانه مذاکره می‌کنند (اغلب بر اساس محدوده تعریف شده توسط سهامداران و بعدها توسط هیئت مدیره تعیین می‌شود). یک سیاست روشن در ارتباط با سود سهام می‌تواند به اطمینان از ثبات بازار کمک کند. نرخ سود به طور مصنوعی پایین می‌تواند به شرکت‌های دولتی در مقایسه با سایر شرکت‌کنندگان در بازار یک مزیت مالی ناعادلانه بدهد. به همین دلیل، شفافیت و افشای سیاست‌های کلان دولت در زمینه سود سهام می‌تواند پیام مهمی برای سایر فعالان بازار در جهت‌گیری تجاری یک شرکت ایجاد کند (اویسد، ۲۰۲۰، ۳۱).

۵-۳. شفافیت و بی‌طرفی رقابتی

این بخش یک نمای کلی از بخش‌های شفافیت و افشای دیگری را ارائه می‌کند که ممکن است در گزارش‌های کل توسط مالک دولتی یا سایر گزارش‌های مرتبط با بی‌طرفی رقابتی گنجانده شود.

این گزارش ممکن است شامل موارد زیر باشد:

- هزینه‌های مربوط به اهداف سیاست عمومی و کمک‌های غیر تجاری،
- قابلیت اعمال قوانین درباره کمک‌های دولتی یا بی‌طرفی رقابتی و،
- اطلاعات مربوط به مصونیت‌ها و امتیازاتی که شرکت‌های دولتی در نتیجه مالکیت عمومی از آنها برخوردار هستند (مانند ضمانت‌های صریح، قابلیت اعمال هنجارهای شرکتی مانند قوانین ورشکستگی و ...).

گزارش‌دهی مجزا درباره هزینه‌های مربوط به اهداف سیاست عمومی شرکت‌های دولتی و (در صورت لزوم) بودجه مربوطه ارائه‌شده از بودجه

در میان شاخص‌های اصلی کلیدی، دو حوزه در برجسته‌کردن زمینه‌های «بی‌طرفی رقابتی» از اهمیت خاصی برخوردارند. این دو حوزه عبارتند از: شفافیت درباره نرخ بازده و سیاست تقسیم سود دولتی. با توجه به نرخ بازگشت، این موضوع نشانگر این است که بنگاه‌ها چگونه به طور کارآمد از منابع سرمایه در اختیار خود استفاده می‌کنند. به همین دلیل است که برخی کشورها الزامات نرخ بازده را برای شرکت‌های تجاری دولتی مطابق با فعالان بخش خصوصی ایجاد می‌کنند. این موارد می‌تواند شامل دستورالعمل‌های دولتی گسترده قابل اجرا برای همه شرکت‌های دولتی تا اهداف سالانه‌ای که هیئت مدیره و دولت برای شرکت‌های فردی به طور مشترک تنظیم می‌کنند، لازم به ذکر است برخی از کشورها با مذاکره درباره نرخ بازدهی پایین‌تر، شرکت‌های دولتی را مجبور به در نظر گرفتن اهداف سیاست عمومی (و نه از طریق یارانه مستقیم) می‌کنند که این موضوع می‌تواند آثار مخربی داشته باشد و مقایسه با سایر فعالان بازار را دشوار می‌کند. شفاف بودن درباره اینکه این دستورالعمل‌ها چه می‌تواند باشد می‌تواند پیام مهمی را راجع به شرایط رقابتی شرکت دولتی به سایر فعالان بازار ارسال کند. یکی دیگر از شاخص‌های مالی که برای اهداف شفافیت از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، سیاست تقسیم سود دولت است. در برخی از کشورها، هیچ دستورالعملی برای تقسیم سود وجود ندارد اما هیئت مدیره هدف را برای شرکت تعیین می‌کند. در بسیاری دیگر، رهنمودهای گسترده‌ای که دولت تعیین می‌کند، برای کل بخش شرکت‌های دولتی درباره عواملی که برای تعیین سطوح سود سهام به حساب می‌آیند، قابل اجرا هستند و برخی دیگر به درصد از پیش تعریف شده درآمد خالص نیاز دارند. در

عبارتند از برزیل، شیلی، کاستاریکا و ترکیه (بث، ۲۰۰۵، ۷۶).

در مواردی که مشاغل دولتی طبق قانون شرکت‌های عادی ثبت می‌شوند، ممکن است چنین استنباط شود که شرکت‌های دولتی مشمول همان رفتار نظارتی یا حداقل مشابه یا برابر با مشاغل خصوصی هستند. با این حال، برخی از شرکت‌های قانونی و در برخی شرایط استثنایی، شرکت‌های دولتی ثبت شده ممکن است مشمول مصونیت‌ها و امتیازات خاصی (ضمانت‌های صریح دولتی، قوانین ورشکستگی و ...) باشند. در بیشتر بخش‌های قضایی گزارش‌دهنده، اطلاعات مرتبط در این دسته به صورت کامل افشا شده و در دسترس عموم قرار می‌گیرد (برزیل، کاستاریکا، جمهوری چک، ایسلند، لیتوانی، فرانسه، سوئد، سوئیس، ترکیه، بریتانیا) یا به دلیل عدم وجود آن غیرقابل اجرا در نظر گرفته می‌شود. (شیلی، یونان، نروژ، لتونی، جمهوری اسلواکی، استونی، اسرائیل).

۶. نتیجه‌گیری

شفافیت وسیله‌ای است برای اطمینان از اینکه تعهدات و التزامات توسط تمام امضاکنندگان توافق‌نامه‌ها یا سایر ابزارهای همکاری بین‌المللی احترام گذاشته و اجرا می‌شوند. شفافیت به اطرافیان امکان می‌دهد تا اجرای تعهدات توسط سایر طرف‌های قرارداد را نظارت کرده و پیگیری کنند، تطابق، رزروها، محدودیت‌ها و استثنائات دیگر را نظارت کنند. شفافیت یک مفهوم است که تفاوت‌ها و کاربردهای متعددی دارد. در سیاق انجام وظایف عمومی، این مفهوم توسط شفافیت تصمیم‌گیری و فرصت‌های بازرسی توسط عموم یا همکاران نمایندگی می‌شود. شفافیت به تشخیص عدالت و افزایش اعتماد به فرآیندها و اجرای تصمیمات دولت کمک می‌کند. در این توصیف،

دولتی، عملکرد خوب در نظر گرفته می‌شود. در بیش از نیمی از حوزه‌های قضایی گزارش‌دهنده، کمک‌های غیرتجاری یا بخشی یا کامل افشا شده است و در برخی موارد، این اطلاعات در دسترس عموم قرار می‌گیرد. لتونی در این زمینه برجسته است زیرا اطلاعات مربوطه در گزارش انبوه در دسترس قرار می‌گیرد و اطلاعات کامل تر به طور جداگانه توسط نهادهای مالکیت فردی منتشر می‌شود که درباره میزان بودجه دولتی برنامه‌ریزی شده و دریافت‌شده توسط شرکت‌های دولتی مستقل گزارش می‌دهند. سوئد نیز هرگونه کمک غیرتجاری یا سایر معافیت‌ها/مصونیت‌های قابل اعمال برای بخش شرکت دولتی را در گزارش مجموع سالانه خود افشا می‌کند. سیاست مالکیت دولت به گزارش سالانه پیوست شده است که نمای کلی از چارچوب قانونی کمک‌های دولتی را ارائه می‌دهد. همانطور که پیشتر بیان شد، افشای اطلاعات باید با افشای تک‌تک شرکت‌های دولتی در گزارش‌های مالی و غیرمالی‌شان تکمیل شود.

در بحث کاربرد قواعد مربوط به کمک‌های دولتی یا بی‌طرفی رقابتی، بسیاری از بخش‌های قضایی و به‌ویژه آن‌هایی که در اتحادیه اروپا و منطقه اقتصادی اروپا فعالیت می‌کنند، مشمول قوانین کمیسیون اروپا درباره کمک‌های دولتی می‌شوند. در بسیاری از موارد، ملاحظات کمک‌های دولتی در گزارش کمک‌های غیرتجاری به شرکت‌های دولتی نقش برجسته‌ای دارند، و کاربرد قوانین کمک‌های دولتی موجود یا سایر رژیم‌های بی‌طرفی رقابتی مشابه، مشروط به افشا یا در صورت درخواست در دسترس خواهد بود. در میان کشورهای غیر اتحادیه اروپا/ منطقه اقتصادی اروپا، کشورهایی که افشای عمومی در این زمینه را گزارش می‌کنند

گسترش داد، همچنین به منظور ترویج درک بهتری از انتظارات سرمایه‌گذاران و مقامات اقتصاد میزبان و ذینفعان به وسیله این رویکرد نیز هدف گذاشته شده است. علاوه بر این، چنین رویکردی به منظور حفاظت از منافع جوامع مرتبط در اقتصاد میزبان هدف دارد. در زمینه حقوق اقتصادی بین‌المللی، شفافیت به ویژه به عنوان یک پایه مرکزی در سیستم تجارت بین‌المللی برجسته شناخته شده است.

۷. سهم نویسندگان

مقاله حاصل تلاش جمعی نویسندگان بوده است.

۸. تضاد منافع

در مقاله حاضر تضاد منافی وجود ندارد.

بروز خاصی از آن در هر محیط خاص به توسط نیازهای خاص کاربرد آن تعیین می‌شود و این موضوع برای حوزه حقوق سرمایه‌گذاری بین‌المللی نیز متفاوت نیست.

مسائل مربوط به شفافیت در اداره عمومی به مدت طولانی در سطح داخلی منظم شده‌اند، به منظور اطمینان از اینکه شرایط، اجرا، دسترسی به بازپرداخت و تفسیر برای همه ارائه شود. این موضوع به خصوص برای اپراتورهای خارجی درست است، زیرا آنها به طور کلی در دسترسی به اطلاعات، تصمیمات نظامی و اجرای آنها فراتر از مقامات دولتی دچار مشکل هستند. در این زمینه، شفافیت وسیله‌ای است برای تسهیل دسترسی به دادگاه‌ها و سایر مکانیزم‌های بازبینی اداری دیگر به منظور تضمین اجرای صحیح قوانین و مقررات اقتصاد میزبان.

شفافیت وسیله‌ای است برای اطمینان از اینکه تعهدات و التزامات توسط تمام امضاکنندگان توافق‌نامه‌ها یا سایر ابزارهای همکاری بین‌المللی احترام گذاشته و اجرا می‌شوند. شفافیت به اطرافیان امکان می‌دهد تا اجرای تعهدات توسط سایر طرف‌های قرارداد را نظارت کرده و پیگیری کنند، تطابق، رزروها، محدودیت‌ها و استثنائات دیگر را نظارت کنند. این جنبه به طور نزدیک با یکی از عملکردهای کلیدی شفافیت در زمینه سرمایه‌گذاری بین‌المللی همکاری بین طرفین قرارداد و تبادل اطلاعات، و یا اهداف نظارتی است و اغلب همراه با الزامات تبادل بهترین روش‌ها و مشارکت در مشاوره‌ها برای افزایش شفافیت در فرآیند تصمیم‌گیری و اجرایی می‌شوند. به این ترتیب، شفافیت وسیله‌ای مهم است که از طریق آن روابط سرمایه‌گذاری بین تمام ذینفعان ترویج یابد. الزامات شفافیت را به افشاهای شرکتی

orate/transparency-disclosure-practices.pdf, 2020.

- OECD ,Public Sector Transparency and the International Investor, Version 2, Paris ,OECD Publishing,2003.
- OECD,State-Owned Enterprises Governance-Preliminary Compilation of Corporate Governance Codes for SOEs, First edition, Paris, publication OECD Working Document ,2014.
- OECD,The performance-based approach- strategy-objectives-indicators,First edition, France,publiation Ministry of Economy- Finance and Industry, 2004.
- OECD, Public SectorTransparency and the International Investor,Landan, publication Organisation for Economic Co-operation and Development,2003.
- OECD,Intensifying performance management(Blue Book-Guiding Principle), Version 2, publication Putrajaya Committee,2005

منابع

فارسی

- اعرابی، محمد؛ زارع، رحیم؛ مقدس، مسعود؛ جایگاه اصول حاکمیت شرکتی در قانون تجارت ایران بر اساس اصول سازمان همکاری اقتصادی و توسعه، مجله مجلس و راهبرد، شماره شصت و پنجم، بهار ۱۳۹۰.
- بشیری، حسن، رصدخانه هوش مصنوعی سازمان همکاری و توسعه اقتصادی، مجله: ترویج علم، شماره بیست و یکم، پاییز و زمستان ۱۴۰۰.
- خسروآبادی، محمد؛ زاینده رودی، محسن؛ شکیبایی، علیرضا، رابطه حکمرانی خوب با نابرابری درآمدی در کشورهای منتخب جنوب غربی آسیا و کشورهای عضو سازمان همکاری اقتصادی و توسعه، مجله رفاه اجتماعی، شماره شصت و یکم، تابستان ۱۳۹۵.

لاتین

- Beth, É , Main Findings of the Forum Workshop on Improving Transparency in Public Procurement-Chapter 5 in Fighting Corruption and Promoting Integrity in Public Procurement, First edition,Paris, OECD Publishing,2005.
- Fung A; Graham M and Weil D; “ArticleThe Political Economy of Transparency: What Makes Disclosure Policies Sustainable?”, First edition ,Harvard, publication Harvard University, 2003.
- OECD , Modernizing government- the way forward, Third edition, Paris , OECD Publishing, 2005.
- OECD,“Transparency and Disclosure Practices of State-Owned Enterprises and their Owners”,<http://www.oecd.org/corp>

